

Izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja – novi Nacrt ugrožava dostignuti nivo prava građana

BEOGRAD, 28. MAJ 2021 – Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (MDULS) je objavilo juče Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, i otvorilo javnu raspravu o ovom dokumentu, koja će trajati do 16. juna 2021. godine. Grupa organizacija civilnog društva okupljenih u Koaliciju za slobodu pristupa informacijama, Koaliciju za pristup pravdi, Koaliciju za slobodu medija i Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, ukazuje da su pojedina rešenja iz Nacrta neprihvatljiva, jer snižavaju postojeći nivo prava građana na pristup informacijama. S druge strane, Nacrt ne sadrži rešenja za neke od najkrupnijih problema u ostvarivanju ovog prava.

Proces izmena i dopuna Zakona započet je još 2018, ali je i dalje u toku. Tokom prvog ciklusa javnih konsultacija, udruženja građana, mediji i Poverenik, saglasili su se da je većina tada predloženih rešenja ograničavala pravo građana na slobodan pristup informacijama, umesto da otkloni probleme koji su prepoznati tokom decenije i po primene Zakona. U januaru 2021. godine MDULS je formiralo novu Radnu grupu za izradu Nacrta zakona o izmenama i dopuna Zakona, na netransparentan način, bez uključivanja javnosti u ovaj proces. Tek nakon kampanje organizacija okupljenih u Koaliciju za slobodu pristupa informacijama, Koaliciju za pristup pravdi i Nacionalnog Konventa o Evropskoj uniji, omogućeno je da predstavnici civilnog sektora izlože Radnoj grupi svoje predloge i komentare na polazne osnove za izradu Nacrta. Nažalost, većina tih predloga nije našla svoje mesto u Nacrtu koji je iznet na javnu raspravu, a kao pozitivno se može istaći prihvatanje predloga da sva preduzeća u većinskom državnom vlasništvu ipak ostanu obveznici Zakona.

Naročito ističemo da bi uvođenje novih rešenja **kojima se umanjuje dostignuti nivo prava na pristup informacijama i njegove zaštite bilo ne samo loše, nego i neustavno**. Konkretno, Nacrtom se predlaže uvećanje broja osnova za ograničenja prava na pristup informacijama, poput propisivanja mogućnosti da organ uskrati informaciju tražiocu ukoliko bi se na taj način ugrozio položaj na tržištu društava kapitala, ili ukoliko bi se time povredio poslovni interes pravnih ili fizičkih lica. Posebno zabrinjava brisanje dužnosti da organ sprovede test javnog interesa pre nego što uskrati informaciju zbog toga što je reč o tajnim podacima. Time se otvaraju vrata za širenje postojeće loše prakse da se pod velom tajnosti od građana kriju informacije koje su od javnog značaja. Dalje, u Nacrtu se predviđa se političke stranke i verske zajednice nemaju obavezu dostavljanja informacija građanima, medijima, ili drugim tražiocima koji su zainteresovani za njihov rad, čak ni u slučaju kada su većinski finansirane iz javnih izvora a podatke o korišćenju tih sredstava nisu dostavili državnim organima. Takođe, izuzimanje Narodne banke Srbije iz nadležnosti Poverenika, dodatno se otežava i produžava postupak dobijanja informacija o radu ove institucije.

S druge strane, Nacrt zakona ne donosi unapređenja u nekim oblastima koje su prepoznate kao naročito problematične, uključujući pravo na žalbu u situacijama kada zahteve za pristup informacijama ignoriše Vlada ili neka od njenih službi.

Stoga pozivamo sve organizacije, strukovna udruženja, aktiviste, medije i pojedince da aktivno učestvuju u procesu javne rasprave, dostave svoje komentare i sugestije, i pomognu nam u borbi za očuvanje i unapređenje prava na pristup informacijama od javnog značaja.